

ועל שאר אדם וכלים בפותח טפה -

And for other people and utensils with the width of a handbreadth

Overview

There is a dispute between ר"ט ור"ע why they were מטמא the person carrying the מרדע. According to ר"ט he was מטמא because of בחבורים, and according to ר"ע he was מטמא because of מדרבנן. However other people and utensils will not become מטמא unless the מרדע has a פותח טפה. Our תוספות mainly discusses the view of ר"ט.

כיון דליכא בהן שום טומאה בחבורין בעי אהל חשוב כבשאר דברים¹ -

Since by other people and כלים there is no טומאה בחבורין in this case (they are not touching or carrying the מרדע), an אהל חשוב of one טפה is required to make them מטמא, as it is by other cases where טומאת אהל is only בפותח טפה.

ר"ט asks on תוספות:

ואם תאמר למה טמאוהו ז' משום חבורים² לר' טרפון³ -

טומאת ז' איכר מטמא ר"ט, were they מטמא because of בחבורים -

והא מרדע פשוטי כלי עץ⁴ הוא ולא מקבל טומאה -

Since a goad is a 'flat' wooden utensil, so it is not susceptible to טומאה -

⁵ responds to an anticipated difficulty: תוספות

דהא על כרחך איירי שאין הדרבן בתוך המרדע -

For perforce we are discussing a case where the דרבן is not inside the מרדע (it was removed for some reason) -

שאם יש דרבן בתוכו היה מטמא אפילו בכל שהוא כל מה שתחתיו⁶ -

For if there is a דרבן in the מרדע, it would be מטמא everything that is underneath it even if the size of the דרבן is miniscule; the reason is -

¹ See 'Thinking it over' # 1.

² See תוס' שם [TIE footnote # 5].

³ See 'Thinking it over' # 2.

⁴ means wooden utensils which are not made to receive anything within them such as a chopping block.

⁵ A מרדע is a round piece of wood (a טפה in circumference) which has a metal prod (like a nail) called a דרבן protruding from each end, with which he pokes and steers the cow in the proper direction. How can תוס' say that a מרדע is פשוט כלי עץ, when the דרבן is metal, which is מקבל טומאה even if it is 'פשוט'.

⁶ The מרדע services the דרבן (the purpose of the מרדע is the דרבן). Since it services the דרבן (which is metal) the מרדע receives the same status as the דרבן that it too is considered metal and not only is it מקבל טומאה, but it can be מטמא anything underneath it as טומאת אהל even it is not a פותח טפה as תוס' continues to explain (see מהר"ם). However the רש"י maintains that the דרבן will be מטמא כל מה שתחתיו, not the מרדע.

דחרב הרי הוא כחלל⁷ אפילו על ידי אהל כדמוכח בריש אהל⁸ -

For the דרשה of 'the sword is like the corpse', applies even by אהל as is evident in the beginning of אהל⁹. In fact -

וכל הפסוק דבחלל חרב דרשינן ליה בטומאת אהל⁹ בניזיר פרק כהן גדול (דף נג,ב) -

The entire ניזיר פרק of חרב חלל is expounded in regards to אהל in טומאת אהל. Therefore we must assume that the דרבן was not in the מרדע, so the מרדע is עץ פשוטי כל עץ, which is not מקבל טומאה (since (at all) because he touched the מרדע (מקבל טומאה are not פשוטי כל עץ).

answers: תוספות

ואומר רבינו תם דחשיב בית קבול מקום שנותנין דרבן במרדעת -

And the ר"ת answered that the place where they insert the דרבן into the מרדע is considered a receptacle, so the מרדע is not considered עץ פשוטי כלי anymore, therefore it can be מקבל טומאה (but not like a מתכות, for in this case the דרבן was not inserted) -

responds to an anticipated difficulty -

ולא הוי בית קיבול העשוי למלאות שאין קובעין אותו שם אלא פעמים מניחין ופעמים מסירין -

And this is not considered a receptacle which is commonly filled¹⁰ up, since we do not affix the דרבן to the מרדע permanently, rather sometimes the דרבן is inserted and sometimes the דרבן is removed from the מרדע, therefore the place of insertion is considered a קבול בית which excludes the מרדע from being עץ פשוטי כלי.

וכן מוכח במסכת כלים¹¹ דחשיב בית קבול דתנן המרדע יש לו אחוריים ותוך -

And it is so evident in משנה כלים, that it is considered a קבול בית, for the משנה states, 'the מרדע has a back and an inside'; proving that it is not עץ פשוטי כלי.

anticipates a difficulty: תוספות

והא דתנן בפרק ט' דכלים (משנה ו) כוש שבלע צינורא¹² ומלמד שבלע דרבן כולי -

⁷ The תורה writes (חוקת יט,טז) (במדבר) that the sword חרב (or any metal) takes on the same stringency as the מת itself. So metal which became טמא from a מת is considered an הטומאה just like the מת. This rule applies even to אהל. When a מת is מאהיל over an object it becomes טמא even if there is no טפה of מת. The same applies to metal. Therefore in our case of the מרדע with a metal דרבן if it is מאהיל על המת (even though it is not a טפה) it will be מטמא anything underneath it; so why was ר"ת perturbed.

⁸ פ"א מ"ב ובפי' הרע"ב שם.

⁹ This supports what תוספות just stated that אהל applies (even) to אהל.

¹⁰ Any utensil, which initially is made with a קבול בית, however that קבול בית is filled with something (which is inserted into the קבול בית), on a permanent basis, it is still considered עץ פשוטי כלי.

¹¹ פכ"ה מ"ב.

¹² A spindle (a rounded rod for spinning thread) has an iron hook at its end. In this case the hook became recessed into the wooden rod (the rod swallowed the hook). The same with the מלמד/מרדע which swallowed the דרבן; it became completely enclosed in the מרדע and it cannot be seen.

And this which we learnt in the משנה in the ninth פרק of כלים, a spindle which swallowed the metal hook or a מרדע/מלמד which swallowed the דרבן; the rule is -

היו טהורים ונכנסו לאהל נטמא פירש הדרבן לבדו¹³ נגע בהן¹⁴ ככר של תרומה טהור -

If they (the כוש and the מלמד) were טהורים and they entered into the אהל המת, they become טמא; meaning only the דרבן but not the מרדע/מלמד; if after they became טמא, a loaf of תרומה touched them (the מרדע) it remains טהור. This concludes the משנה -

משמע דמלמד חשוב פשוטי כלי עץ לכך טהור ככר של תרומה שנגע במלמד -

It seems that the מלמד is considered פשוטי כלי עץ; therefore the ככר של תרומה which touched the מלמד is טהור -

שהמלמד לא קיבל טומאה מן הדרבן¹⁵ ומלמד ומרדע מסתמא הכל אחד -

For the מלמד did not become טמא from the דרבן (since the מלמד is considered פשוטי כלי עץ), and presumably a מלמד and a מרדע are one and the same.

פשוטי כלי עץ question is that previously תוס' explained that the מרדע is not considered פשוטי כלי עץ (because it has a בית קיבול for the דרבן). However the משנה in כלים states that if after the מרדע entered the אהל המת, a ככר של תרומה touched it, the תרומה is טהור. The explanation must be that the מרדע was not טומאה, because it is a פשוטי כלי עץ, contrary to what תוספות stated previously.

replies: תוספות

ואומר רבינו יצחק דאיכא לאוקמי בכהאי גוונא שאי אפשר להוציא הדרבן -

So the ר"י says that it is possible to establish that משנה in כלים in such a manner; that it is impossible to remove the דרבן from the מרדע; it was 'swallowed' to such a great degree, that it cannot be removed -

אלא אם כן ישבר בית קבולו¹⁶ ולכך לא חשיב תו בית קבול:

Unless its place of insertion is broken, so therefore it is not longer considered a פשוטי כלי עץ (משנה in that) and the מרדע becomes (in that) בית קבול.

Summary

A utensil is considered having a בית קבול if the content is sometimes removed, however if the utensil needs to be broken in order to remove it, then it becomes פשוטי כלי עץ. The rule of חרב הרי הוא כחלל applies even to טומאת אהל.

¹³ This reason for this qualification will be understood shortly. See footnote # 12.

¹⁴ The תרומה touched the מרדע only, for the דרבן was בלוע inside. The תרומה is טהור because the מרדע must be טהור.

¹⁵ See 'Thinking it over' # 3.

¹⁶ תוספות previously explained that it is a בית קבול because the מרדע can be placed in or taken out (frequently), but now that it cannot be taken out it is no longer a בית קבול.

Thinking it over

1. What is the first line of 'תוס' teaching us.¹⁷ It seems obvious?!
2. Why is תוספות asking on ר"ט only,¹⁸ we could ask the same question on ר"ע, why were they מטמא the one who carried the מרדע?!¹⁹
3. תוספות writes that the מלמד did not become טמא from the דרבן.²⁰ Why did not תוספות write that the מלמד did not become טמא from the אהל המת?²¹

¹⁷ See footnote # 1.

¹⁸ See footnote # 3.

¹⁹ See מהרש"א.

²⁰ See footnote # 15.

²¹ See מלא הרועים.